

Kurt Krause: Die Anfänge des geographischen Unterrichts im XVI. Jahrhundert. Gotha, 1929, Justus Perthes kiadása. (8-r., 36 l.)

Az ókor nagy görög földrajzírói a középkor folyamán egészen feledésbe mentek. A kor kiválóbb szellemi képviselői Plinius munkáiból merítették geográfiai ismereteiket, a kolostori iskolákban pedig a quadrivium keretében függelék gyanánt tanítottak némi földrajzot. A XVI. századdal jelentős fordulat áll be. A felfedezések hihetetlen mértékben kitágítják az emberiség látókörét. A klasszikus tudományokkal, különösen a görög írókkal való behatóbb foglalkozás révén pedig divatossá válik, bármilyen különösen is hangzik, a reáliák művelése. Nagynevű humanisták: Regiomontanus, Celtes Konrád, Vadianus egyúttal kiváló természettudósok is. Ebben a megváltozott korszakban új lendületet kap a földrajz. Nemcsak elismert humanisták, mint Waldseemüller, Apianus, Pirckheimer, Cochläus foglalkoznak vele, hanem az egretemenek és a latinnyelvű középiskolákban is nagyobb teret juttatnak számára. A főiskolák közül Wittenberg vezet, ahol Lectio Pliniana néven külön természettudományi előadásokat tartanak. Mellette még Krakkó, Bécs és Tübinga érdemel említést. A latinnyelvű iskolák közül a nürnbergi St. Lorenz gimnáziumban Cochläus, Ilfeldben M. Neander, Erdélyben pedig Honterus fáradoznak a földrajzi ismeretek terjesztésén. Valamennyien korukban általánosan használt kompendiumokat és tankönyveket írnak. A címben jelzett kis füzetünk túlnyomóan az utóbbiak műveinek ismertetésével foglalkozik. *Karl János.*

Prof. Dr. Paul Sysmank: Bruder Studio in Karikatur und Satire. (Strecker és Schröder kiadása. Stuttgart, 1929, 160 l., számos képpel.)

Ez a mindenképen érdekes mű a pedagógia és a művészet határmezsgyéjén mozog és szemléltető módon mutatja be e két szélsőséges terület érintkezését. Különös alkotás, amelynek művelődéstörténeti jelentőségét nem lehet elvitatni. A szerző hosszas előkészítés, könyvtárakban, régi folyóiratokban és lapokban folytatott buvárkodás után a legrégebb időkől napjainkig s korszakok szerint csoportosítva állítja az olvasó és szemlélő elé a német főiskolai diáktípusnak megszemélyesítését, amely főleg a korabeli élelapokban (Jugend, Simplicissimus) rendkívül termékenynek bizonyul. A legrégebb kép „Ein mittelalterliches Scholarenregule. Aus dem *Monopolium philosophorum vulgo die Schelmenzunft*“ 1489-ből való, amikor a „Ständchen in Heidelberg“ is megjelent. A Sebastian Brant *Narrenschiff*-jéből merített „Vom unnützen Studieren“ már a középkor végéről való (1494). De ki győzné felsorolni azt a közel 300 képet, amelyeket szakszerű magyarázatok kísérnek. A német szerző kétségtelenül érdekes vállalkozását tudományos mezbe is igyekszik bujtatni, amikor ilyen újszerű elnevezésekkel él: „Studentenkunst, Studentenhistoriker, Bilderkunde des akademischen Lebens“. Mi pedig arra gondolunk, hogy ennek a műnek magyar párja, a mi diákságunk szereplése a képzőművészetekben elejétől végig közművelődési tekintetben szintén felette hálás feladat lenne. *-kf.*